

Heemkundekring

vechhele

MEDEDELINGENBLAD Uitgave: 2021-01

jan- feb 2021

Beste leden, voor u ligt het mededelingenblad van onze vereniging. Een nieuw jaar betekent dat de redactie ook wat nieuwe dingen heeft ingevoerd:

-Ons blad zal voortaan verschijnen in A4 vorm.

-Leden, die het blad niet digitaal kunnen ontvangen, krijgen voortaan een gekleurde opdruk.

-De gegevens van Heemkundekring Vechhele vindt u niet meer bladzijde 1 maar op de laatste pagina.

Veel leesplezier.

Inhoud:

1. Voorwoord
2. Attentietegels vervangen
3. Ledenvergadering
4. Woordje van de penningmeester
5. Erfgoedvisie
6. Congregatiekapel
7. Meet-up Meierijstad
8. Ledenbestand
9. Ontvangen materiaal en documentatie
10. Enquête heemkundekring
11. Cadeautip

1. Voorwoord van onze voorzitter.

VOORWOORD

Veghel schrijft geschiedenis !

Op woensdag 6 januari wordt het eerste vaccin tegen Corona in Nederland in Veghel toegediend.

Camera's verdringen zich om dit moment vast te leggen. Minister de Jonge is trots en de aanvankelijke scepsis bij de meeste mensen is gelukkig verdwenen.

Dit lijkt een keerpunt. Nu kunnen we weer vooruitdenken! Tenminste dat hadden we gehoopt...

De euforie is nog niet geluwd of er komen opnieuw donkere wolken opzetten. Allerlei variaties van corona, met de Engelse mutant voorop, maken de toekomst opnieuw onzeker. De avondklok is ingezet als extra middel om contacten verder te beperken. Treurig om te zien dat notoire relschoppers vervolgens elke maatregel als excuus gebruiken om onrust te stoken en eigendommen van anderen te vernielen. Al met al nog weinig reden om de vlag al uit te hangen.

Als heemkundekring stellen we ons daarom nog voorzichtig op.

2021 Is het jaar dat we als Heemkundekring **veertig** jaar bestaan.

Maar niemand had voorzien dat het een jaar zou worden waarin alles anders is dan we dachten.

Niets is in deze tijd zeker. Al is dat misschien altijd wel zo geweest.

Want wie had **veertig** jaar geleden gedacht:

- dat de Sovjet-Unie uit elkaar zou vallen?
- dat de Berlijnse muur ooit zou verdwijnen?
- dat spaargeld geen rente meer op zou brengen?
- dat iemand als Trump vier jaar president van de V.S. zou zijn?
- dat vrijwel iedereen anno 2021 met een met een apparaatje op zak loopt waarmee hij kan bellen met de hele wereld, foto's kan maken, kan betalen en nog veel meer??
- dat er een pandemie zou uitbreken?

Wat wel zeker is, is dat heel veel vaak anders loopt dan verwacht.

Dus houden we moed. Er gebeuren ook heel veel mooie dingen, als we dat tenminste willen zien.

We treden de toekomst met opgeheven hoofd tegemoet.

De kennis van onze historie is onze inspiratie, onze drijfveer en onze troost.

We vieren wat we kunnen vieren en wat niet kan, houden we te goed.

Tekst: Bernard Vissers

2. Attentietegels vervangen.

Attente wandelaars hebben ons er meermalen op gewezen dat een aantal attentietegels slijtage vertoonden. Die schade was niet voorzien. Gelukkig heeft de producent positief meegedacht. Zonder kosten voor de hkk zijn ruim twintig tegels opnieuw geconstrueerd. Deze keer volgens een ander procedé, waardoor de kans op slijtage veel kleiner moet zijn.

Begin januari reden medewerkers van de gemeente Veghel rond in een auto met laadbak waarin de nieuwe tegels lagen. Door middel van een flinke zuignap met vier handvatten, werd de oude tegel verwijderd en die nieuwe geplaatst.

In een dag gefikst en ook nog gratis! Nou ja.. een zak worstenbroodjes gaat er bij de helden van de gemeentewerf altijd wel in.

Enkele weken later was er opnieuw reden

tot vreugde. Twee tegels uit de omgeving van het voormalige ziekenhuisterrein waren als vermist beschouwd. Door de totale metamorfose van dit gebied was onduidelijk wat ermee gebeurd was.

Ook deze verdwenen tegels zouden opnieuw gefabriceerd moeten gaan worden, tot iemand zich op de gemeentewerf afvroeg waarom er twee, dikke zwarte tegels in een verloren hoekje stonden. Nadat hij de tegels had omgedraaid, was de conclusie: De zoek gewaande attentietegels zijn terecht!

Zijtaart en Mariaheide wachten intussen al bijna een jaar op plaatsing van de tegels in hun dorp. Dat moet wel met enige ceremonie gebeuren. Wegens corona stellen we de “inhuldiging” dus nog even uit.

Intussen zijn er plannen ontstaan voor alsnog twee nieuwe tegels.

Een voor de schilder **Paul Rink** die in Veghel aan het H. Hartplein woonde, hier geboren in 1861. Er is een straat naar hem vernoemd, maar weinigen kennen deze zeer verdienstelijke schilder.

En een tegel is gedacht bij de voormalige **Johanneskerk** op Veghel Zuid.

Daar gaat Zenzo Maatschappelijk Vastgoed appartementen met een zorgfunctie bouwen.

Op Veghel-Zuid, voorheen De Boekt, lag rond 800 een middeleeuws domein met de eerste Lambertuskerk van Veghel. De Johanneskerk, geopend in 1965, was de jongste kerk van Veghel. Pastor Konings gaf deze kerkgemeenschap tussen 1971 en 2017 een zeer warme en spirituele uitstraling die tot in de verre omtrek werd opgemerkt.

Op 5 november 2016 zegende hij als zijn laatste openbare handeling de eerste attentietegel in voor het oude raadhuis

met water uit de Aa, twee maanden voor zijn overlijden.

Een tegel ter nagedachtenis, is hier zeker op zijn plaats.

Tekst en foto's: Bernard Visser

3. Ledenvergadering.

Begin februari hebben we, normaal, onze jaarlijkse ledenvergadering. Op deze bijeenkomst wordt het jaarverslag en het financieel verslag besproken. Er zijn de gebruikelijke bestuursverkiezingen en we kijken vooruit welke plannen we voor het nieuwe jaar in gedachten hebben.

Gezien de coronamaatregelen zal dat dit jaar in februari allemaal niet lukken. Als we heel optimistisch zijn misschien in de zomer of anders in het najaar. Gaat dat echt niet lukken, dan bedenken we een alternatief.

Onze penningmeester Tiny Raaymakers geeft ons te kennen dat we financieel nog steeds gezond zijn. We hebben ondanks alle twijfel toch een aantal activiteiten opgenomen in de begroting van 2021. Dat biedt ons in ieder geval de mogelijkheid om deze te organiseren mocht daar binnen de corona-maatregelen ruimte voor zijn. Tekst en foto: Bernard Visser

4. Woordje van de penningmeester.

Ondanks de Corona crisis gingen de financiën toch gewoon door.

De voor leden wel belangrijke activiteiten: Het bijwonen van lezingen, kon helaas niet doorgaan.

Gelukkig bleven de inkomsten gelijk aan de begroting, terwijl de uitgaven wat lager waren, circa € 1.000,00.

In 2021 vieren wij ons 40-jarig bestaan. Daar is extra geld voor uitgetrokken.

Hopelijk kunnen we ergens dit jaar het jubileum vieren.

De inning van de contributie voor dit jaar zal plaatsvinden op 5 februari a.s.

Tekst: Penningmeester Tiny Raaymakers.

5. Erfgoedvisie.

Door de fusie van drie gemeentes Veghel, Schijndel en Sint-Oedenrode tot Meierijstad moesten vrijwel alle **beleidsstukken** die er lagen, worden aangepast. Elke gemeente had namelijk zijn eigen visie en plannen. Die moesten plaats maken voor een gezamenlijke visie en aanpak die in heel Meierijstad gelijk moet zijn. Zo is er de afgelopen jaren ook een nieuwe erfgoedvisie ontwikkeld.

Hoe gaan we in onze gemeente om met ons erfgoed?

Hierbij lag het accent vooral op het materiële erfgoed: Gebouwen, sporen in de bodem (archeologie), natuur en landschap.

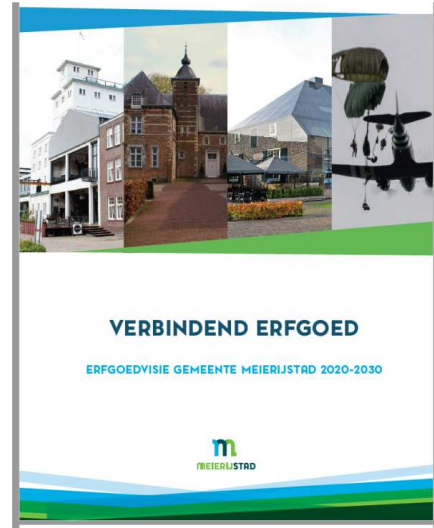
Reeds voor de fusie hebben de vier heemkundekringen en het Roois Cultureel Erfgoed de samenwerking gezocht en het PEM (Platform Erfgoed Meierij) opgericht.

Van elke hkk zijn de voorzitter en secretaris hierin vertegenwoordigd. Menig conceptplan is de laatste jaren kritisch onder de loep genomen.

Na jaren van overleg ligt nu de nieuwe erfgoedvisie klaar. Het is nu aan de gemeenteraad er mee in te stemmen. !!

Maar dan zijn we er nog niet. De erfgoedvisie is een aanloop naar de omgevingswet. Een visie moet omgezet worden naar concrete plannen en die plannen moeten vervolgens correct uitgevoerd en gehandhaafd worden. (Dan weten in dit geval bijvoorbeeld de monumentencommissie, of de archeologiewerkgroep, welke richtlijnen ze moeten volgen.) Zodra het mogelijk is, sturen we een link door waarmee u het beleidsstuk VERBINDEND ERFGOED kunt bekijken.

Tekst en foto: Bernard Vissers

6. Congregatiekapel.

Vanaf 1890 staat tussen de monumentale Lambertuskerk en de indrukwekkende pastorie de **congregatie kapel**.

Samen met het klooster, moederhuis van de zr. Franciscanessen van Veghel en het kerkhof is dit een uniek geheel.

Overall heeft de befaamde architect Pierre Cuypers, of zijn zoon Jos, getekend voor het ontwerp van exterieur en interieur.

Dit hele ensemble is het resultaat van de bijzondere combinatie van een factoren die kenmerkend waren voor Veghel in het midden van de 19^e eeuw. Deze kenmerken zijn van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van Veghel en werken tot op de dag van vandaag nog steeds door in de aard van vele Veghelaren.

Toen pastoor van Miert in 1840 naar Veghel kwam, trof hij een relatief welvarend dorp aan. Natuurlijk was er armoede zoals overal in die tijd. Sociale voorzieningen om zieken, werklozen of ouderen op te vangen waren onbekend.

Naast de groep die moest zien te overleven, waren er in Veghel veel inwoners die het relatief goed tot zeer goed hadden.

Een van de belangrijkste oorzaken hiervoor was de vruchtbare gronden in de omgeving van de Aa. De opbrengsten hiervan waren aanzienlijk hoger dan op de verder gelegen heidegronden. Met de aanvoer van “stadsmest”, via de Aa en later de Zuid-Willemsvaart, uit de steden uit de Maaskant, werd de productie ook op de hoger gelegen gronden opgevoerd. Vlas, melk, kaas en vette kalveren, spekten de kas van boeren en handelaren. Ook de teelt van populieren in de leemrijke grond, bracht veel geld op.

Een andere factor voor de bijzondere positie van Veghel, was de haven die in 1926 werd gegraven als afronding van de aanleg van de Zuid-Willemsvaart. Vermogende Veghelaren hadden samen met het gemeentebestuur alles op alles gezet om deze logistieke handelsader gerealiseerd te krijgen, uniek op het hele traject van 's-Hertogenbosch tot aan Maastricht!

Toen deken van Miert in 1842 een nieuw klooster wilde laten bouwen voor een nieuw op te richten kloosterorde, was het niet moeilijk om donateurs te vinden. Sterker nog; een rijke weduwe van een graanhandelaar, nam alle kosten voor haar rekening, dit in ruil voor een goede verzorging op haar oude dag.

Zo ging het ook met de nieuwe Lambertuskerk die in 1863 gereed kwam. Deken van Miert ging voor een kerk, een kathedraal gelijk, een buitenmodel. De bereidheid onder handelaren, boeren en ondernemers om hierin bij te dragen was groot. De ene schenker zette de ander aan ook een bijdrage te doen. Kon het niet financieel, dan wel materieel, of door het leveren van arbeid. Veel jonge boeren hebben maandenlang uit de stuifduinen van Eerde of Bedaf met paard en kar zand aangevoerd om de moerassige ondergrond van klooster en kerk stabiel te maken, dit alles pro Deo.

De kerk was de bindende factor. Het rijke Roomsche leven was op weg naar zijn hoogtepunt. Na jaren van onderdrukking, konden de katholieken zich eindelijk rehabiliteren. Ze werden zich bewust van hun eigen kracht en identiteit. Ook dat was een zeer belangrijke drijfveer voor de mensen in overwegend het katholieke Veghel. Waar genoeg reuring/dynamiek/ bedrijvigheid was om ook open te staan voor mensen met een andere achtergrond of levensvisie.

Dat alles weerspiegelt zich in het ensemble ten noorden onze Markt in Veghel : de Lambertuskerk, het klooster, de pastorie en de congregatiekapel. Gerealiseerd in de geest van **samenwerking** die ook de basis is voor de ontwikkelingen op de Noordkade in dezelfde periode.

In die geest van gemeenschapszin werd rond 1890 de **congregatiekapel** gebouwd. Deze was bedoeld als patronaatsgebouw.

In eerste instantie alleen voor de jongens. De mensen hadden verderop aan de Middegaalsepad een eigen patronaat. Later werd dat de huishoudschool. Ook hier kon de bouw gerealiseerd worden middels de financiering door een vermogende familie (Mevr. Anna Mechtildis Commandeur-Van Liempt) en de vrijwillige inzet van vele Veghelaren.

De congregatiekapel wordt gebruikt voor allerlei religieuze functies zoals de bijeenkomsten van de H. Familie en congregaties. Daarnaast uitvoeringen van het lof, extra vieringen voor schoolkinderen.

Congregatie, betekent; bijeenbrengen, verenigen, samenkomen. De congregatiekapel de gemeenschapszin van de Veghelaren en de bloeitijd van het Rijke Roomsche leven geven het congregeren een geweldige impuls. Menig Veghelaar heeft hier nog bijzondere herinneringen aan.

Naar die herinneringen zijn wij op zoek:

Wie weet hier meer over te vertellen? Graag horen wij verhalen uit die tijd. Verhalen uit eigen ervaring of meegekregen van ouderen. Mail naar het secretariaat: Arno.vd.Heuvel@kpnmail.nl of bel naar Bernard Vissers : 06 -45769393

In de jaren vijftig neemt de belangstelling voor de religieus gelieerde bijeenkomsten sterk af. Gezocht wordt naar een nieuwe bestemming om samen te komen in dit centraal gelegen gebouw.

De bibliotheek krijgt er onderdak in 1962. Het gebouw is daarmee toegankelijk en door iedere Veghelaar te bezoeken en te bewonderen. Midden jaren zeventig verhuist de bieb, eerst naar de Molenwieken en later naar het Oude Raadhuis. Na enkele jaren leegstand neemt de Turkse moskee in 1981 haar intrek in de kapel en zal er 37 jaar blijven. In 2018 Openen zij een nieuwe en grotere moskee aan de Evertsestraat.

De oude congregatiekapel staat dan wederom leeg. Het heeft intussen wel de status van rijksmonument gekregen. Het onderhoud heeft jarenlang geen prioriteit gehad. Met de gemeente wordt afgesproken dat de islamitische gemeenschap het pand mag verkopen voor één euro, met daaraan gekoppeld de verplichting om het grondig en correct te restaureren. Tot op heden is dat niet gelukt.

Er zijn wel (commerciële) partijen die interesse hebben. Appartementen maken en daarna verkopen of verhuren, is zeker een rendabele optie. Het karakter van de kapel zou hierdoor echter flink worden aangetast. Zou dat niet eeuwig zonde zijn?

Er is al zoveel opgeofferd aan het belang van economisch rendement. Daarbij komt nog dat de kapel niet meer toegankelijk is voor iedereen uit Veghel. Dat wat de Veghelaren rond 1900 met vereende krachten bijeengebracht hebben, wordt een pand waar investeerders een “verdienmodel” in zien.

Gelukkig zijn er in Veghel mensen met gevoel voor historie, die zich inspinnen om de congregatiekapel als onderdeel van het ensemble te behouden voor de toekomst. Jan van Hoof, Goof van Nunen en Rolf Vonk zijn hier al langer over aan het nadenken. Diverse instanties zijn benaderd (Cuypersgenootschap, Bouwbedrijf v.d. Ven, Monumentenwacht etc.) Er liggen al de nodige rapporten klaar met plannen voor restauratie en exploitatie. Vooral dat laatste is een probleem.

Een gebouw grondig restaureren, kost geld, veel geld, maar dat is te overzien en na een tijd is dat klaar. Vervolgens komt het onderhouden van het pand; zoals verwarming, schoonmaak,

schilderwerk en verzekering. Dat alles kan jaarlijks aardig in de papieren lopen. De gemeente wil hier best in meedenken, maar alleen als er al een goed plan onder ligt dat grotendeels kostendekkend is.

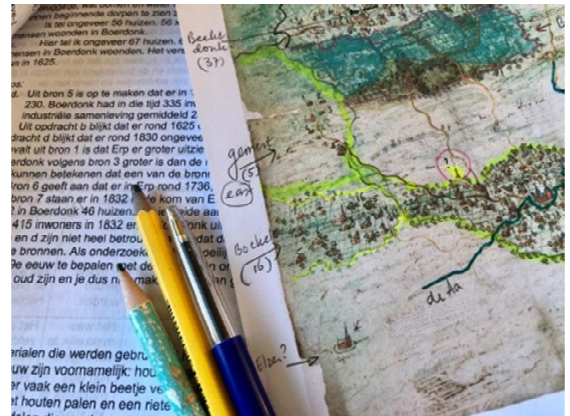
Voor het maken van een plan is draagvlak nodig. Vandaar dat ook wij, de heemkundekring, benaderd zijn of wij het idee willen steunen om de congregatiekapel te behouden voor een openbare functie van de Veghelse gemeenschap.

Dat maakt de operatie krachtiger. We kunnen eendrachtig de pers toetreden en hopen daarmee net zoals ruim honderd jaar geleden mensen in Veghel te mobiliseren die zich met allerlei middelen in gaan zetten om dit stuk uniek Veghels erfgoed te redden en toegankelijk te houden voor iedereen...

Zoals gezegd; **Congregatie**, betekent; bijeenbrengen, verenigen, samenkomen. Met die begrippen als ankerpunten moeten we het gebouw dat hiervoor symbool staat toch samen kunnen behouden. Zodat we ook in de toekomst die betekenis aan deze locatie kunnen blijven verbinden... Tekst en foto's Bernard Vissers. Foto kapel 1950: Heemkunde Vehchele

7. Meet up Meierijstad.

Meet-up-Meierijstad is een project van Erfgoed Brabant in samenwerking met scholen en heemkundekringen. Alle vier de heemkundekringen van Meierijstad doen mee. Het Zwijsen College en het Elde College zijn de scholenpartners. De uitdaging is om een lesprogramma te ontwikkelen waarmee leerlingen de centrale vraag uit het school examen VWO kunnen beantwoorden: Wat maakte de opkomst van de stedelijke burgerij tussen 1050 en 1700 mogelijk?

Vanuit thema's als macht & religie, handel & veiligheid ontdekken de leerlingen de historische relatie Erp, Schijndel, Sint-Oedenrode en Veghel met de stad, maar ook hun onderlinge samenhang.

Er is veel ruimte voor overleg tussen de partijen. Ze zijn het over één ding is: Het mag niet te stoffig worden!! De kennismaking met het lokale erfgoed moet zinvol, maar ook leuk zijn.

De gezamenlijke wens voor de komende jaren is een duurzame samenwerking tussen Voortgezet Onderwijs en Heemkundekringen.

Tekst/foto: Rolf Vonk

8. Ledenbestand.

Op 5 januari overleed ons heemkundelid Cor van de Wijdeven. We wensen de familie heel veel sterkte toe met dit verlies.

Welkom aan ons nieuw lid: Peter Kuijpers

9. Ontvangen materiaal en documentatie

- Van erven Harry van der Steen o.a. Bidprentjes en kerkboeken.
- Van erven Anne van Gils-Verhoeven een ets van het RK Gasthuis St.Josph. (Piet Snoeren '86)
- Van Gerard van Asseldonk Carnavalskranten uit Mariaheide
- Van erven Piet van der Velde documentatie over Carnaval
- Via Eric v.d. Boogaard diverse dia's

10. Enquête deel 2

Enquête Heemkundekring Vehchele

In 2020 hebben we een oproep gedaan om een enquête in te vullen omdat het bestuur graag wil weten wat er leeft onder onze leden.

De resultaten dus de antwoorden en opmerkingen/suggesties zullen besproken worden op het moment dat we met onze leden op een verantwoorde manier bij elkaar kunnen komen.

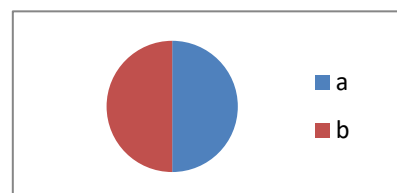

De antwoorden zijn cijfermatig ingevoerd en verwerkt in een cirkeldiagram. De opmerkingen/suggesties zijn per vraag bij elkaar gezet. Teruggebracht naar 3 opmerkingen. In dit mededelingenblad ziet u de antwoorden op vraag 4 tot en met vraag 9.

Vraag 4:

Bezoek aan lezingen:

a	50%	regelmatig
b	50%	zelden/nooit

Opmerkingen:

Lezingen zijn vooral op dinsdagen, dan zijn er veel andere activiteiten.

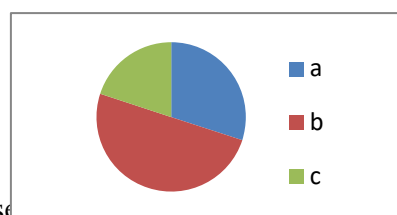
Ligt veel aan het onderwerp van de lezing.

Lezingen zijn gezellig en je leert er ook van.

Vraag 5.

Achter de schermen heeft Heemkundekring Vehchele veel overleg met allerlei instanties. Zo wordt de hkk vaak gevraagd om mee te denken over gemeentelijke beleidsstukken. Dat doet het bestuur van Vehchele in overleg met de andere heemkundekringen uit Meierijstad, die samen zitting hebben in het Platform Erfgoed Meierijstad (PEM). Hoe wilt u daarover geïnformeerd worden?

a	30%	Zo veel mogelijk informatie
b	50%	Voldoende na afloop
c	20%	Geen (extra) informatie nodig

Opmerkingen:

Wel belangrijk om te weten waarop de beslissingen zijn gebase

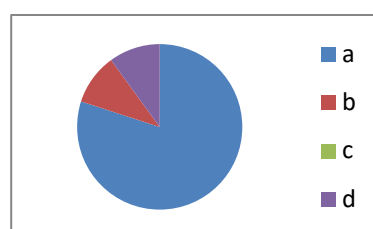
Ik vertrouw erop dat het bestuur zorgvuldig te werk gaat.

Wel fijn dat je weet wat er allemaal speelt.

Vraag 6:

Onze website www.vehchele.nl, geeft op een goede manier informatie over de intentie en activiteiten van onze vereniging.

a	80%	helemaal mee eens
b	10%	deels mee eens
c	0%	niet mee eens
d	10%	weet niet

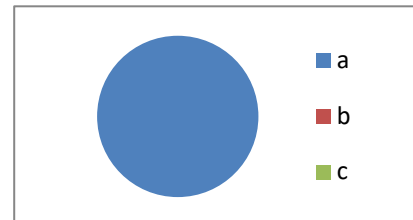
Opmerkingen:

Website ziet er goed uit. Hier en daar kan de sortering van de onderwerpen worden verbeterd.
 Website maakt zichtbaar en bekend welke activiteiten plaatsvinden.
 Ik bezoek de website nooit daar kan ik geen mening over hebben.

Vraag 7:

U ontvangt regelmatig per mail of per post een nieuwsbrief (Het Mededelingenblad). Wat zijn uw bevindingen?

a	100%	Fijn op de hoogte blijven
b	0%	lees het soms
c	0%	lees het zelden/nooit

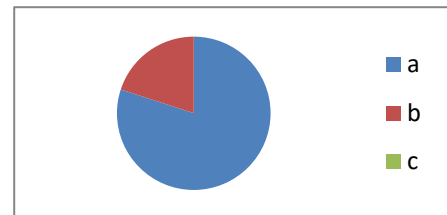
Opmerkingen:

Fijn om zo op de hoogte blijven van actuele onderwerpen.
 Op zich prima, maar door de opzet van de brief, heb je niet altijd door hoe belangrijk het is.
 Een prima manier om leden te informeren.

Vraag 8:

De naam “Heemkundekring” past nog steeds bij deze tijd.

a	80%	helemaal mee eens
b	20%	deels mee eens
c	0%	niet mee eens

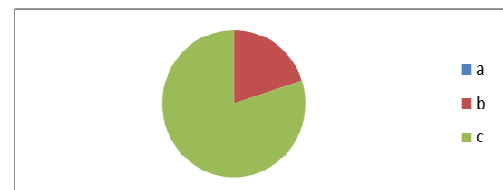
Opmerkingen:

Iedereen begrijpt meteen waar het over gaat.
 Beetje gedateerd is de naam wel.
 Met iets anders kan ik ook leven als de naam maar duidelijk aangeeft waarom het gaat

Vraag 9:

Een andere naam zoals “Erfgoedvereniging Veghel” of “Historische Vriendenkring Veghel” zou meer mensen aanspreken.

a	0%	helemaal mee eens
b	20%	deels mee eens
c	80%	niet mee eens

Opmerkingen:

Bij andere plaatsen wordt “heemkunde” ook gebruikt.
 “Erfgoed vereniging Veghel”, kan nog maar geen “vriendenkring”.
 Vind de huidige naam bondiger.

Tekst: Arno v.d. Heuvel

11...Cadeautip.

Bent u nog op zoek naar een leuk cadeau. Wat denkt u hiervan?
Het boekje: DE RAMEN IN DE ST. LAMBERTUSKERK TE VEGHEL

Te koop bij:

Boekhandel Schellen en het UITpunt. Boekje kost € 800 en de opbrengst is geheel voor het restauratiefonds van de Lambertuskerk.

Foto: Henk v.d. Voort

Heemkundekring

vehchele

Heemkundekring “Vehchele” is aangesloten bij de
“Stichting Brabants Heem” en opgericht op 23 april 1981.

Secretariaat: Vosseweide 10, 5467 ME Veghel
Arno van den Heuvel, tel. (06 22 45 71 57)

Heemkamer: In “Het Raadhuis”, Markt 1 te Veghel,
tel. **06-42 96 61 43** (tijdens openingsuren)

Bankrelatie: Rabobank, IBAN nr. NL52RABO0153393173
t.n.v. Heemkundekring “Vehchele”

Redactie: Arno van den Heuvel

Kijk voor het allerlaatste nieuws op:

[WWW. Vehchele.nl](http://WWW.Vehchele.nl)

Helaas is onze Heemkamer nog steeds gesloten, maar u kunt ons bereiken via:
info@vehchele.nl of secretariaat@vehchele.nl

Volgende uitgave: Maart-april 2021